

KAISA VIITALA

**KLAANIN
VIERAANA**

Karisto
Helsinki

© Kaisa Viitala ja Karisto / Kustannusosakeyhtiö Otava 2024
ISBN 978-951-1-47294-0

OTAVA
KIRJAPAINO
Keuruu 2024

*Omalle isolleveljelleni
Hannulle
ja omalle sankarilleni
Samille
jotka jaksavat ottaa minut todesta.*

OSA 1

1. Vieraassa talossa

Syksyinen aamuaurinko iski räikeänä ikkunasta. Agnes avasi silmänsä ja mietti hetken, missä oli. Tummat kattoparrut vuoteen yläpuolella olivat oudot, sillä kotona hänen makuuhuoneessaan oli valkeaksi kalkittu katto. Vuodekin oli vieras, ja laidasta puuttui kahva, jonka isä oli hänen vuoteeseensa kiinnittänyt, jotta hänen oli helpompi päästä ylös.

Mutta eihän tämä ollutkaan hänen vuoteensa eikä huoneensa eikä kotinsa. Hän oli kaukana Hackneyn puistoista ja aurinkoisilta poluilta, kaukana siitä talosta, jota oli saanut kahdeksantoista vuotta kutsua kodikseen, ja äiti ja isä...

Huoneessa oli niin kylmä, että hengitys kohosi huuruna kohti kattoa. Joko oli auringosta huolimatta vasta aikainen aamu, tai sitten täkäläiset olivat liian karaistuneita haaskatakseen sellaiseen turhuuteen kuin lämmitykseen. Vaikka Agnes oli illalla kääritty vällyihin kuin pikkulapsi, hän tunsi, miten huonompaa jalkaa alkoi repiä kylmyyden ja liian pehmeäksi täytetyn patjan vuoksi.

Ovi raottui, ja palvelustyttö pujahti sisään hiilisangon kanssa. Tyttö näköjään oletti huoneen asukkaan nukkuvan, ja Agnes nipisti silmänsä kiinni. Jo illalla hän oli todennut lähes mahdottomaksi puhua palvelusväen kanssa, sillä näiden murre oli käsittämätöntä, vaikka se oli olevinaan englantia. Mutta tuntui lohdulliselta kuunnella, miten hiilet kolisivat tulisijaan lämpöä luvaten.

Vasta ollessaan varma, että tyttö oli lähtenyt, Agnes avasi silmänsä uudelleen ja nousi istumaan hiukan hankalasti. Vällyt painoivat, patja upotti, tukikahvaa ei ollut ja koko ruumista kolotti. Matka kotoa oli tuntunut loputtomalta – ryskyttäviä ahtaita vaunuja, meluisia majataloja ja jyrkkiä rappusia. Hän oli jo ajatellut, ettei olisi ollut sen epämu-

kavampaa matkustaa äidin ja isän mukana. Vaikka Agnesia oli saat-
tanut eräs rouva, joka oli ollut myös matkalla Edinburghiin, ei tästä
ollut iloa, kun Agnes olisi kaivannut kipuihinsa hierontaa ja lämpimiä
hauteita. Rouva Jenkins oli vain kehottanut Agnesia rauhoittumaan.

Palvelustyttö oli paitsi saanut takan hehkumaan kotoisasti, myös
levittänyt Agnesin vaatteet penkille lämpenemään. Tuo pieni teko
toi kyöneleet Agnesin silmiin – ei niinkään kiitollisuudesta kuin sen
tajuamisesta, että tämäkään kansa ei ollut sentään immuuni paleltumi-
selle, ja että jos vaatteet piti erikseen lämmittää, päivästä tulisi kolea.

Hän katseli ympärilleen. Korkeasta, kapeasta ikkunasta tulviva räi-
keä auringonpaiste kultasi vastapäisen seinän ja vaatekaapin, jonka
eteen hänen matka-arkkunsa oli illalla nostettu, ja jossa se yhä oli
avaamattomana.

Vaatekaapin vieressä oli pesuteline, ja sitä vasten täti oli laittanut
hänen keppinsä, kun Agnes oli illalla viimeisillä voimillaan päässyt
portaat ylös ja vuoteeseen. Niin tyyppillisen ajattelematonta ihmisiltä,
jotka eivät tunteneet ketään raajarikkoa. Jättää nyt keppi, Agnesin
tuki ja turva, huoneen toiselle laidalle!

Agnes pyyhkäisi silmiään. Hän tunsu itsensä niin hylätyksi ja sur-
keaksi, että olisi tahtonut käpertyä uudelleen vällyjen alle. Hän olisi
voinut tehdä niin, tuskin kukaan olisi sitä matkan jälkeen ihmetel-
lyt. Mutta jalkaa särki nyt jo lähes sietämättömästi, hänen oli pakko
nousta ja koettaa liikuttaa sitä.

Saatuuan molemmat jalkansa vuoteen reunan yli Agnes istui epä-
mukavasti kovalla puulaidalla ja hengitti muutaman kerran syvään.
Kokeneesti hän valmisteli mielessään reittiä: ensin pystyyn, sitten ote
tuolista, sitä siirtämällä hän pääsisi lipaston luo, josta yltäisi ikkuna-
lautaan, sitten olisikin jo pieni pöytä ja sen vieressä pesuteline, johon
keppi nojasi. Hän pystyisi tähän. Hän oli tehnyt saman tempun muu-
taman kerran matkalla, kun rouva Jenkins oli hyvän hyvyttään jättä-
nyt kepin kauas vuoteesta, ”ettei se kaadu yöllä ja herätä sinua”.

Hammasta purren Agnes laski molemmat jalkansa lattiaan. Se oli
niin kylmä, että hänen henkensä oli salpautua. Hän ponnisti käsillään

vuoteen laidasta ja tunnusteli tilannetta. Kumpikin jalka oli kipeä, mutta hän tiesi, että kunhan ne vähän vertyisivät, hän voisi ottaa askeleen.

Tuoli oli kauempana kuin Agnes oli arvioinut, ja hän oli vähällä horjahtaa, mutta sai viime tingassa otteen. Sitten hän siirsi tuolia edellään, kunnes ylsi lipastoon. Jokaisella askeleella kipu jaloissa tuntui pistävänä, huonommassa erikoisesti, mutta Agnes yritti olla ajattelematta sitä. Vihdoin hänen kätensä tavoitti tukevan tammipuisen kepin, jonka kädensija oli kulunut silkkisen sileäksi hänen kätensä alla, kun he olivat yhdessä, keppi ja hän, koettaneet kompuroida tämän maailman polkuja.

Agnes putosi istumaan matka-arkulle hengästyneenä ja kuumisaan, vaikka hänen varpaansa tuntuivat olevan umpijäissä. Arkkukin oli niin kylmä, että hän olisi voinut istua jäälohkareella, mutta hän oli selvinnyt!

Levättyään hetken Agnes ponnistautui taas pystyyn. Kepin tukevana hän uskalsi suunnata lattian poikki suoraan kohti hiilivalkeaa. Oli suloista päästä sen lämpöön ja saada vajota tulen ääressä olevalle penkille. Agnes laski keppinsä tottuneesti lattialle ja alkoi hieroa jalkojaan siinä toivossa, että kipu helpottaisi. Hänellä oli pienemmässä laukussaan tohtorin määräämää mikstuuraa ja jalkoihin hierottavaa linimenttiä, mutta joku oli nostanut laukun kaapin päälle, eikä Agnes ylettynyt siihen.

Lämpö ja hieronta saivat kivun hellittämään jonkin verran. Tunne oli tälläkin kerralla autuaallinen, ja Agnes huokasi syvään. Isä oli kirjoittanut sedälle ja tädille tarkasti hänen tilastaan ja hoidostaan, mutta siitä huolimatta Agnes ei olisi tahtonut heti ensimmäisenä aamuna paljastaa, miten kipeä saattoi olla.

Helpottuneena hän alkoi kokoilla penkille levitettyjä vaatteitaan. Kotona äiti tai Jane auttoivat häntä pukeutumaan, ja varmasti askeisen palvelustyön oli tarkoitus palata myöhemmin, mutta Agnes tahtoi koettaa itse. Ellei hän ymmärtäisi tytön puhetta, miten hän neuvaisi tätä!

Kun Agnes oli tullut tähän maailmaan – näin hänelle oli muutamia vuosia sitten eräänä sateisena syyspäivänä pyyhkeiden laskemisen lomassa kertonut vanha sisäkkö, joka olisi varmaankin joutunut lähemmään talosta, mikäli äidille olisi paljastunut tarinoinnin aihe – oli kokenut lapsenpäästäjä heti nähnyt, ettei kaikki ollut hyvin. Vastasyntynyt oli kyllä ollut punakka ja kovaääninen, mutta tämän jaloissa oli ollut vikaa. Lapsenpäästäjä oli mutissut itsekseen kaikki rukoukset niin Jumalalle kuin pyhimyksille ja varmuudeksi tehnyt useamman ristimerkin, vaikka tiesi, ettei Hunterin talossa hyväksytyt paavilaisuutta. Mutta kun hän katsoi lasta, mikään ei ollut muuttunut. Hän oli siis nopeasti kapaloinut pienokaisen ja lähettänyt paikalla olleen palvelustytön, josta myöhemmän tuli sisäkkö, hakemaan lapsen isää.

Sinä iltana Christina ja Angus Hunter, jotka olivat niin hartaasti ja niin monen vuoden ajan rukoilleet lasta, ja jotka olivat riemuinneet Christinan raskauden vihdoin jatkuttua synnytykseen asti, saivat kuulla, ettei pienokainen ollut terve.

– Pikku raukka, oli lapsenpäästäjä mutissut. – Tuskin kävelee koskaan. Parempi olisi, kun pääsisi pois ihmisten vaivoista.

Angus Hunterin silmät olivat lyöneet tulta. Ellei lapsenpäästäjä olisi ehtinyt vikkellästi pois alta ja ellei Christina-rouva olisi ehtinyt siepata miestänsä kädestä, Angus-herra olisi ehkä tehnyt jotakin, jota olisi myöhemmin katunut.

– Älköön koskaan enää kukaan tulko puhumaan noin meidän tytärestämmestä! herra Hunter oli karjunut. – Hän on meidän lapsemme, ja hän on täydellinen!

Agnesia oli sisäkön tarinassa hieman huvittanut tuo isän ylevä julistus. Tämähän oli siitä huolimatta hankkinut Lontoon parhaat lääkärit ja specialistit tutkimaan häntä. Agnesin jalat oli lastoitettu, niitä oli hierottu, taivuteltu ja voimistelutettu. Ja joko hoidon vuoksi tai siitä huolimatta Agnes varasi muutaman vuoden ikäisenä jaloilleen sen verran, että pääsi tuettuna liikkumaan.

Agnes tiesi, että hänen raajarikkoisuutensa tunnettiin koko Hackneyssä, ja että varmaankin moni ajatteli edelleen kuten lapsenpäästäjä

oli ajatellut: olisi kaikille helpompi, jos vaivainen ymmärtäisi kuolla pois ja tehdä tilaa terveille lapsille.

Mutta Agnes oli jäänyt vanhempiansa ainokaiseksi. Hän sai näiden täyden huomion ja kasvoi rakastettuna ja hoivattuna. Agnes luki mielellään, opetteli taloustöitä suuren talon keittiössä omalla tukevalla jakkarallaan istuen, opiskeli ranskan kieltä ja koruompeleita, oli altis erilaisiin kepposiin ja uskoutui asioissaan äidilleen. Viimeisin seikka johtui valitettavasti lähinnä Agnesin yksinäisyydestä. Hän ei päässyt ulos talosta ilman apua, ja vaikka Christina-rouva kutsui hyvien perheiden tyttöjä leikkimään Agnesin kanssa, nämä tulivat vastahakoisesti, sillä eihän Agnesin kanssa voinut juosta.

Vuodet kuluivat, ja vähilläkin tovereilla alkoi olla mieluisampia menoja. Agnes ei voinut seurata perässä. Vanhemmat kyllä veivät häntä ulos: kirkkoon, ajelulle puistoon, toisinaan myös kutsuihin. Se kuitenkin aiheutti yleistä paheksuntaa, sillä eihän vaivaisia tavattu esitellä julkisesti.

Isä oli yhden kerran ottanut puheeksi Agnesin mahdollisuudet avioliittoon, jonka hän ehkä pystyisi järjestämään, koska voisi maksaa hyvät myötäjaiset. Mutta ennen kuin Agnes ehti ilmaista omaa kantansa asiaan, äiti oli ilmoittanut, että sellainen ei tulisi kuuloonkaan. Agnesista ei ollut vaimoksi, eikä kukaan saisi naida heidän tytärtään rahan takia. Ennemmin tuolla rahalla pitäisi järjestää Agnesin tulevaisuus sittenkin, kun aika jättäisi vanhemmista.

Elämä oli siis kulkenut tasaista latuaan. Agnes ja Christina-rouva olivat eläneet Hackneyn talossa yhä enemmän keskenään palvelijoiden kanssa, sillä työ vei suuren osan Angus Hunterin ajasta. Tämä oli hakeutunut hallituksen palvelukseen heti, kun vuoden 1707 unionilaki oli yhdistänyt Skotlannin ja Englannin kuningaskunnat, ja edennyt virkamiesurallaan nopeasti. Erityisesti vuoden 1715 jakobiittikapinan jälkeen pääministeri osasi isän sanoin ”arvostaa miestä, joka oli hallitukselle uskollinen, mutta syntyperäisenä skotlantilaisena tunsi pohjoisen olot”.

Agnes ja hänen äitinsä eivät tienneet eivätkä välittäneet siitä, mitä kabineteissa tapahtui, ennen kuin Angus-herra oli tullut kesällä kotiin

yhtä aikaa tohkeissaan ja järkyttyneenä. Hän oli saanut määräyksen matkustaa Uuteen maailmaan raportoidakseen itärannikon siirtokuntien taloustilanteesta suoraan parlamentille. Ja koska matka tietenkin kestäisi ainakin pari vuotta, hänellä oli lupa ottaa mukaan perheensä.

Agnes oli tuskin uskonut korviaan. Amerikkaanko? Hän oli lue-
nut siirtokuntien elämästä, nytkö hän näkisi sen kaiken itse?

Mutta silloin vanhemmat ilmoittivat, että niin ei tapahtuisi. Agnes ei kestäisi viikkojen merimatkaa laivalla, eikä häntä muutenkaan voitaisi viedä Uuden maailman alkeellisiin oloihin.

– En minä ole kuullut, että Boston olisi kauhean alkeellinen, Agnes väitti vastaan. – Sanomalehdissä...

– Sinä luet liikaa sanomalehtiä, keskeytti hänen äitinsä. – Ne eivät ole sinulle hyväksi.

– Minä kirjoitan Colinille, Angus Hunter jatkoi niin ripeästi, että oli näköjään miettinyt asian valmiiksi. – Pyydän, että hän ja Emily ottaisivat sinut hoiviinsa.

Agnes ei kovin helposti mennyt sanattomaksi, mutta nyt niin tapahtui.

– Colin-sedälle? hän lopulta puuskahti. – Mutta hehän asuvat – Edinburghissa! Skotlanti on melkein yhtä kaukana kuin Amerikka!

– Ei, isä sanoi, – Skotlanti ei ole ollenkaan niin kaukana kuin Amerikka. Siellä sinun on paljon mukavampi olla kuin jossakin Bostonissa.

2. Vastuu ramparaukasta

Agnes oli tavannut Colin-sedän ja Emily-tädin yhden kerran koko elämänsä aikana, kymmenen vuotta aiemmin, kun nämä olivat vierailleet Lontoossa. Hän ei muistanut heistä juuri mitään, mutta sen sijaan hän muisti liiankin hyvin, että heillä oli tytär.

– No mutta Agnes, äiti nuhteli lempeästi. – Te olitte silloin lapsia. Lilyhän on samanikäinen kuin sinä, ja hän on aikuistunut, kuten sinäkin!

Agnes ei ollut ollenkaan varma, että Lily-serkku olisi aikuistunut niistä ajoista, jolloin tämä teki aikuisten selän takana pilaa hänen liikumisestaan ja sieppasi hänen parhaat lelunsa tietäen, ettei Agnes pääsisi perään.

– Tuskin he haluavat minua vaivoikseen, Agnes arveli. – Ja matka on melkein yhtä pitkä kuin Amerikkaan. Enkä minä ole koskaan matkustanut!

Viimeinen lause oli totta, ja Agnes näki, että se huolestutti äitiä. Ne vähät retket, jotka Agnes oli kotoaan tehnyt, olivat toteutuneet vanhempien turvallisessa seurassa. Mutta se laiva, jolla äiti ja isä matkustaisivat, purjehtisi Kanaalin kautta ja aivan liian pian. Heillä ei ollut mahdollisuutta saattaa ensin tyttärtään Skotlantiin.

– Sinä matkustat Janen kanssa, äiti sanoi päättäväisesti. – Tarvitset muutenkin oman palvelustytön.

Mutta sitten Janen äiti sairastui, ja tämä joutui irtisanoutumaan mennäkseen hoitamaan pienempiä sisaruksiaan.

Tässä vaiheessa Christina-rouva puri hammasta.

– Jospa me jäämme molemmat Agnesin kanssa kotiin, hän ehdotti sankarillisesti puolisolleen. – Se on kaikkein parasta. Sinä saat tehdä

työsi rauhassa, kun sinun ei tarvitse välittää minun mukavuudestani. Taloa ei tarvitse sulkea, ja joku katsoo palveluskunnan perään.

Isä näytti harmistuneelta.

– Minä niin toivoin... hän mutisi ja vilkaisi ensin vaimoonsa, sitten tyttärensä ja lopulta vaikenä. Agnes huokasi itsekseen. Tietysti isä halusi olla joskus kahden äidin kanssa, eikä aina ensiksi huolehtia hänestä!

Juuri silloin saapui Colin Hunterilta Edinburghista kirje. Ilman muuta he ottaisivat Agnesin luokseen, olihan jo suvun aika kantaa vastuuta ramparaukasta. Lisäksi heidän keittäjäntärensä tuttava, muuan rouva Jenkins, oli viettänyt kesän tyttärensä luona Lontoossa ja palaisi syksyksi takaisin pohjoiseen; tämä luotettava nainen huolehtisi Agnesista. Mitä taas palveluskuntaan tulisi, Emily järjestäisi kyllä kaiken tarvittavan avun. Ja Lily iloitsi jo etukäteen serkkunsa tulosta.

– Se on valhe, sanoi Agnes ankarasti serkkuaan koskevaan kohtaan viitaten.

– Häpeä, tyttö, isä sanoi. – Sinustahan on tullut metsäläinen! On jo aikakin, että näet vähän maailmaa ja ihmisiä.

Christina-rouvan ilmeestä olisi saattanut arvata, ettei tämä oikein mielellään päästänyt Agnesia näkemään maailmaa ja ihmisiä ilman äidin turvaa. Mutta kun tytölle nyt järjestyi matkaseura, ja kun kerran lanko perheineen ottaisi tämän vastaan, ja kun kerran Angus toivoi saavansa puolisostaan seuraa Uuteen maailmaan...

Niin oli Hackneyn kaunis talo suljettu palvelijoiden valvottavaksi, Agnes saateltu matkaan rouva Jenkinsin turvissa, ja suuri valkopurjeinen valtamerialus suunnannut kohti sitä laajaa merialuetta, jonka takana Uusi maailma brittisiirtokuntineen odotti ministeriön edustajaa.

Ja siksi Agnes istui koleana syysaamuna setänsä talon yläkerrassa West Bow'lla Edinburghissa ja huokasi helpotuksesta saatuaan vaatteen ylleen. Kureliivi oli jäänyt löysälle, mutta se oli pieni murhe.

Sen sijaan hän katseli huolissaan ympäri huonetta. Yöastia oli vuoteen alla, kuten hienossa makuuhuoneessa kuuluikin. Missään ei kui-

tenkaan näkynyt sellaista tukevaa reiällistä tuolia, jota Agnes oli tottunut kotona käyttämään, koska ei pystynyt kyykistymään. Sitä ei ollut pakattu matkatavaroihin, koska se tuskin olisi päässyt ehjänä perille, vaan Agnes oli joutunut pyytämään majataloissa vahvimman palvelustytön tukea silloin, kun ulkokuone tai riuku oli ollut hänelle mahdollottomassa paikassa ja yöastiaa oli ollut pakko käyttää. Isä oli antanut sedälle tarkkoja ohjeita myös tuolista, mutta siitä ei ollut puhuttu mitään illalla Agnesin saapuessa. Hän oli onneksi käynyt tarpeillaan siinä majatalossa, jossa viimeksi pysähdyttiin, mutta siitä oli jo kelonympäry.

Agnes huokasi ja pyyhkäisi hiuksiaan. Hiusharja ja kaunis ruusu-puinen rasia, jossa olivat hänen hiuskoristeensa, olivat pienemmässä laukussa lääkkeiden kanssa. Hän selvitteli enimmäkseen sormin ja satoi päihinänruskeat hiuksensa kiinni samalla nauhalla, jota oli käyttänyt koko matkan. Äiti tahtoi aina, että hän oli siisti ja sievä, mutta nyt hän ei jaksanut ajatella mitään muuta kuin... no, tarpeitaan.

Agnes nousi vaivalloisesti pystyyn, seiso hetken keppiinsä nojaten ja antoi jalkojen tottua. Sitten hän lähti päättäväisesti ovelle. Hyvällä onnella talossa olisi komero, jossa asia hoituisi istuen, kuten oli ollut parhaissa majataloissa, tai pihalla vastaava paikka.

Makuuhuone oli toisessa kerroksessa. Kotona hänen huoneensa oli samassa tasossa kuin ruokasali ja salonki ja keittiö. Isä oli varmaan kirjoittanut siitäkin. Mutta ehkä, Agnes ajatteli reippaaksi pakottautuen, ehkä näissä kaupunkitaloissa oli ahtaampaa. Ja olihan hän päässyt portaat ylös illalla, miksi hän ei pääsisi niitä toiseenkin suuntaan.

Kysymys oli sinällään tyhmä, sillä Agnes tiesi hyvin portaiden laskeutumisen olevan kipeillä jaloilla raskaampaa kuin niiden nousemisen. Hän kiitti hyviä käsivoimiaan voidessaan laskea painonsa jalkojen sijasta porraskaiteelle ja kepille.

Alhaalla oli hiljaista, vain keittiöstä kuului kolinaa ja puhetta. Ilmeisesti isäntäväki nukkui vielä. Agnes putosi istumaan tuolille eteisen seinustalle. Kunpa joku pian ilmestyisi!

Samassa keittiön ovi avautui ja palvelustyttö tuli ulos kantaen

aamiaistarjotinta. Nähdessään Agnesin tyttö säikähti niin, että oli vähällä pudottaa kalliit posliinit.

– Neiti!

Agnes oli lapsellisen kiitollinen, kun ymmärsi murretta edes sanan verran.

– Huomenta, hän mutisi. – Minun pitäisi... päästä.

Tyttö saattoi olla säikähdyksissään ja hänen puhetapansa käsittämätön, mutta hän oli vikkellä. Mitään kyselemättä hän laski tarjotimen sivupöydälle ja kiiruhti jonnekin palatakseen kohta yöastian kanssa. Agnes huokasi epätoivoisena. Pitikö ihmisille aina selittää kaikki?

– En minä pysty, hän sanoi. – Se on liian matala.

– Oi, palvelijatar sanoi nolona, – anteeksi, neiti! Ulkona on...

Sitten seurasi oletettavasti lauseen verran jotakin, josta Agnes ei saanut mitään selvää. Lauseen pituus kuulosti kuitenkin toiveita herättävältä.

– Niin? hän äännähti, ja palvelustyttö kiiruhti avaamaan takaoven käytävän päässä. Ja kun Agnes väentäytyi pystyyn, tyttö asiasta sen kummempaa numeroa tekemättä tarjosi hänelle käsivarttaan – ei tarttunut epämiellyttävästi Agnesin käsipuoleen kysymättä, miten tämä tahtoi itseään tuettavan, kuten jotkut avuliaana esiintyvät ihmiset tekivät, vaan tarjosi käsivartensa, niin että Agnes sai ottaa siitä kiinni hänelle parhaiten sopivalla tavalla.

Pihalle veivät jyrkät, kaiteettomat kiviportaat, tietenkin. Ellei palvelustyttö olisi ollut niin varmajalkainen, Agnes ei olisi selviytynyt niitä alas kuin kierien.

Helpotus oli kuitenkin moninkertainen, kun Agnes tuli taas ulos pienestä komerosta tallirakennuksen päädyssä, ja palvelustyttö oli odottamassa. Hän pärjäisi jonkin aikaa, ja mikä tärkeintä, edes yksi ihminen tässä talossa selvästi halusi olla hänelle avuksi.

Paluumatkalla palvelustyttö sanoi jotakin, minkä Agnes äänenpainosta arveli kysymykseksi.

– Mitä? hän tuiskahti kiukkuisemmin kuin tahtoikaan.

Tyttö ponnisteli puhuakseen selkeämpää englantia.

– Neirillä pitäis olla lavitta, hän sanoi.

Agnes naurahti.

– Tiedän, hän vastasi. – Kotona minulla onkin tuoli. Isä kirjoitti sädälle, että täälläkin...

Hän tajusi nyyhkäisevänsä ja katsoi toisaalle. Ruveta nyt itkemään palvelusväen nähden! Mutta kaikki tuntui niin epätoivoiselta, ja hän oli niin väsynyt ja kipeä ja...

– Mä hoiran, tyttö sanoi lempeästi, aivan kuin Agnes olisi ollut lohdutettava lapsi. – Mä puhun Willille, se on meidän renki... kätevä käsistään. Ei neiti sure.

– Kiitos, Agnes mutisi ja lakkasi sitten puhumasta, sillä takapor-
taiden nouseminen vaati hänen voimansa.

Vihdoin he olivat taas eteisessä.

– Neiti menee salonkiin, tyttö sanoi. – Siälä on sohva, saatta maata. Mä tuan syätävää.

Vähän ajan kuluttua Agnes makasi salongin sohvalla tyynyihin nojaten, sylissään tarjotin, jota palvelijatar Millie oli ollut ilmeisesti alun perin viemässä hänen sädälleen. Ahmiessaan tuoretta leipää vain hieman jäähtyneen teen kera Agnes ajatteli kostonhimoisesti, että Colin-setä joutikin odottaa aamuruokaansa, kun ei tuntunut vähääkään ”kantavan vastuuta ramparaukasta”.

Huone oli lämmin ja sohva mukava, ja ennen kuin huomasikaan, Agnes oli vaipunut uneen. Jossakin vaiheessa Millie haki pois tarjot-
timen, ja jossakin vaiheessa talon muista osista alkoi kuulua askelia ja puhetta. Mutta Agnes heräsi vasta, kun joku kolautti oven auki.

– Täällähän sinä piileskelet!

Kesti hetken, ennen kuin Agnes tajusi missä oli ja kuka seisoi ovelta syyttävän näköisenä. Hänen mieleensä palautui epämiellyttä-
viä muistoja vuosikymmenen takaa Hackneystä, kun hän kohottau-
tui sohvalla.

– Huomenta, Lily, hän pakottautui sanomaan sovinnollisesti. Isä oli oikeassa, he olivat nyt aikuisia.

– Äiti kävi sinun huoneessasi, ja se oli tyhjä! Me jo luulimme, että olet hypellyt portaat alas ja juossut tiehesi!

Ei, isä ei ollut oikeassa. Lily ei ollut aikuistunut vähääkään.

– Itse asiassa harkitsin sitä, Agnes vastasi näennäisen viattomasti, mutta Lily haistoi heti palaneen käryä, ja serkun nauru hyytyi.

– Ai? Etkö sinä viihdy? Kai sinä edes ymmärrät olla kiitollinen kaikesta vaivasta, mitä tuostat!

– En minä tietääkseni ole tuottanut sinulle vaivaa, Agnes tokaisi onnellisena siitä, ettei Lily ollut nähnyt hänen vaellustaan pihan poikki.

Samassa tuntui siltä kuin silkkinen pyörremyrsky olisi pyörähtänyt huoneeseen.

– No mutta Lily! huudahti Emily-täti pirteästi. – Menepä juomaan teetä isän kanssa! Hyvää huomenta, Agnes kulta! Miten sinä olet jo jalkeil... tarkoitan, että olisit toki pysynyt vuoteessa! Millien piti tuoda sinulle sinne aamiainen! Olet varmaankin hyvin väsynyt!

Agnes katsoi lumoutuneena setänsä vaimoa, jonka ylenpalttiset helmet ja tavattoman kuohkea pitsimyssy ja kaikki nauhat ja ruusukkeet olisivat näyttäneet naurettavilta kenen tahansa muun kuin sellaisen ihmisen yllä, joka osasi puhua kuin joka lause olisi päättynyt huutomerkkiin. Lily katosi ovensuusta mutisten tarkoituksellisen kovaa, että rampa serkku veisi häneltä maineen seurapiireissä.

Emily-tätikin kuuli mutinan, sillä hän melkein paiskasi oven kiinni ja kiiruhti Agnesin luo kyselemään, ihmettelemään, voivottelemaan ja ihastelemaan. Mutta vaikka hänessä oli jotakin koomista ja teennäistä, Agnes vaistosi, että kaiken tuon silkin ja pitsin alla sykki hyvä sydän.

Sillä ennen kuin Agnes ehti kissaa sanoa, oli Emily Hunter soittanut sisäkköä hakemaan palvelusväen ja antanut lukuisia ohjeita ja määräyksiä. Kuin sadussa, jossa tavarat ilmestyvät näkyviin ja katoavat sormia napsauttamalla, tupsahti salonkiin matka-arkusta pino Agnesin kirjoja, yläkerrasta kuuluvista askelista päätellen kyseistä arkkua tyhjennettiin vaatteista, ja sitten alkoi kuulua kolinaa ja sahaamista,

mikä Emily-tädin huudahduksista päätellen lupasi tukikahvaa vuoteeseen ja jonkin tuolin uhraamista kaivattua palvelua varten.

– Kas niin, kultaseni! Emily-täti sanoi hieman hengästyneenä, kun oli saanut palvelusväen juoksemaan edestakaisin, ja hän itse istuutui sohvan viereen sylissään Agnesin ruusupuinen hiusnauharasia, – olen kovin pahoillani! Tarkoitan, että isäsi kirjoitti, mutta emme me siltikään tainneet aivan ymmärtää!

Hän vilkaisi Agnesin jalkoja, jotka pilkistivät näennäisen viattomina hameenhelman alta, ja nielaisi.

– Me oletimme, että pääset kuitenkin... kävelemään!

– Pääsen kyllä kävelemään, Agnes sanoi napakasti. – En lentänyt portaita alas.

Häntä harmitti oma äänensävyys. Isä oli ollut oikeassa, hän oli viettänyt liikaa aikaa kotona neljän seinän sisällä. Hän ei osannut enää käyttäytyä.

– Anteeksi, hän mutisi, ja Emily-täti taputti hänen kättään.

– Kammataanpa hiuksesi! täti sanoi pirteästi. – Onpa sinulla kauris tukka!

3. Teemme parhaamme

Myöhään edellisenä iltana Agnes oli tuskin nähnyt tai kyennyt väsymykseltään tajuamaan, millaiseen taloon ja perheeseen oli tullut. Nyt hänellä oli aikaa katsella ympärilleen, ja Emily-tädin harjatessa hänen hiuksiaan Agnes totesi pitävänsä salongista ja sen vanhoista huonekaluista. Mahtoivatko ne olla peräisin isän ja sedän synnyinkodista? Isä ei ollut puhunut paljonkaan lapsuudestaan täällä pohjoisessa, toisin kuin äiti, jonka onnellisista lapsuuspäivistä Doverin kallioilla Agnes tiesi kaiken.

Agnes totesi myös pitävänsä Emily-tädistä, kun tämä silitti hänen poskeaan ja sanoi olevansa iloinen, että hän oli tullut.

– Sinun on varmasti ikävä vanhempiasi! täti sanoi. – Mutta me teemme parhaamme!

Kuulosti siltä, että täti todella tarkoitti sanojaan – yhtä lailla kuin Lily oli tarkoittanut mutista seurapiireistään. Jos Emily-täti oli näin kiltti, oliko Lily tullut enemmän isäänsä? Agnesia puistatti vähän.

– Nyt minä menen sanomaan Colinille, että olet valmis! täti ilmoitti kuin lukien hänen ajatuksensa. Sitten täti pyörähti pois kuten silkkikankaan hulmahduksessa kadonnut hyvä haltijatarkummi jättäen jälkeensä puuterin ja hajuveden kotoisan tuoksun. Äiti käytti samaa hajuvettä.

Vähän ajan kuluttua salongin ovi aukeni taas, ja Colin-setä tuli sisään. Setä muistutti isää niin paljon, että Agnesin oli pinnisteltävä pitääkseen kyöneleet aisoissa. Hän lupasi itselleen, että kirjoittaisi vanhemmilleen heti ja kertoisi päässeensä turvallisesti perille. Isä oli sanonut, että posti saattoi hyvällä onnella ehtiä perille melkein yhtä aikaa heidän kanssaan ja että he saattaisivat kirjoittaa jo matkalta, mikäli saisivat kirjeensä jonkin vastaantulevan laivan mukaan.

– No mutta tyttöseni, sanoi Colin-setä ja otti muutta mutkitta

Agnesin kasvot käsiensä väliin kuin tämä olisi ollut kurpitsa, jota keittäjätär tutki. – Annapa kun katson sinua.

Agnes oli vähällä huomauttaa, että setä katsoi häntä, antoi hän luvan tai ei, mutta koetti hymyillä.

Vihdoin setä laski irti.

– Olet kovin sievä, hän totesi. – Vahinko, mikä vahinko, että se menee hukkaan.

Agnes hillitsi halunsa pyöritellä silmiään. Hänen raajarikkoisuudesta oli tänä aamuna ehditty muistuttaa useammin kuin kotona muutamaan vuoteen.

– Angus kirjoitti kyllä, mutta me emme osanneet ajatella... Tarkoitan, että oletimme... No, me isät olemme joskus vähän liian suojelevia!

Colin-setä hörähti, ja Agnes nosti vinosti toista suupieltään. Oliko setä kuvitellut, että isä oli vain ”liian suojelevana” antanut veljelleen ohjeita vuoteen kahvoista ja yöastiatuoleista!

– Minä olen pahoillani, jos olen vaivaksi, Agnes lipsautti.

– Ei toki! Meidän velvollisuutemmehan on... Tarkoitan, että tietenkin me huolehdimme sinusta vuorollamme!

Setä kuulosti niin mahtipontisen uhrautuvalta, että Agnes ei voinut kuin nauraa.

– Kiitos, hän sanoi viattomana, – olen *hyvin* kiitollinen!

Colin-setä myhäili.

– Sinä olet herttainen tyttö ja teet hyvää meidän Lilyllemme, setä ilmoitti. – Ehkä hän oppii hieman kiitollisuutta, kun näkee, miten kauheaa sinun elämäsi on.

Agnesilla ei ollut harhaluuloja siitä, että Lily oppisi koskaan yhtään mitään.

– Toivottavasti teistä tulee hyvät ystävät, setä jatkoi ilmeisesti sanojaan uskoen. – Onhan se harmillista, ettei edes Angus onnistunut saamaan poikaa... Hänellä kun on ollut tapana onnistua kaikessa... Mutta *me* olemme toki Emilyn kanssa iloisia Lilystä. *Hän* pääsee hyviin naimisiin!

Agnes koetti vakuuttaa itselleen, että setä ei varmaankaan tarkoittanut kuulostaa siltä kuin olisi vihjannut, etteivät Agnesin vanhemmat olleet tästä iloisia.

– Jaa, niin, setä jatkoi kulmiaan rypistäen, – tietysti pitää katsoa, että mies on sellainen, joka ottaa vaivaisia sukulaisia nurkkiinsa.

– Minä en aio mennä kenenkään nurkkiin, Agnes huomautti yletömän lempeästi.

Setä hörähti taas.

– Mitä sinä sitten aiot? Mennä naimisiin, vai? Lapsi rukka, älä elätele sellaisia kuvitelmia!

– En minä elätele mitään kuvitelmia, sanoi Agnes entistä lempeämmin. – Minä tulen toimeen perinnölläni... omissa nurkissani.

Colin-sedän kasvot värähtivät, aivan kuin Agnes olisi muistuttanut häntä jostakin, jonka hän olisi mieluiten unohtanut.

– Vai perinnöllä, setä toisti. – Tarkoitatko, että veljeni on niin menestynyt?

– Riittävän menestynyt, vastasi Agnes, jolla ei totta puhuen ollut mitään käsitystä isän varallisuudesta. Mutta isä oli puhunut aikoinaan myötäjäisistä, ja kun niiden tarve oli haudattu, isä oli vakuuttanut, että Agnesista pidettäisiin huolta. Eikä isä valehdellut. Sitä paitsi aavistuskin sellaisesta kohtalosta, että hän joutuisi Lilyn ja tämän aviomiehen ”nurkkiin”, sai Agnesin voimaan pahoin.

Colin-setä tuhahti ylimielisesti.

– Mitä sinä muka tiedät raha-asioista, tyttöseni! Paras kun keskityt ristipistoihisi. Ja nyt minun on mentävä, velvollisuus kutsuu...

Setä lähti huoneesta hiukan äkkinäisesti, ja Agnes jäi tuijottamaan tämän jälkeen. Nyt häntä harmitti, ettei hän ollut vaatinut isää kertomaan veljestään. Välit eivät selvästi olleet sydämelliset – eiväthän isä ja setä olleet tavanneetkaan vuosikymmeneen.

Kadehtiko Colin-setä isää?

Hänen ajatuskulkunsa katkesi, kun Emily-täti ryöppöpyysi sisään. Seuraavien tuntien ajan Agnesin jalkoja hierottiin ja niille aseteltiin lämpimiä hauteita, ja täti muistutti lakkaamatta siitä, miten kova

ikävä Agnesilla täytyi olla vanhempiaan, kunnes hän oli alkaa parkua pelkästään sen takia.

Puoliselle Agnes osallistui ruokasalissa. Colin-setää ei näkynyt, tämä kuulemma söi usein päiväruokansa kaupungilla. Lily näytti nyrpeältä ja päästi vahingoniloisen tirsakahduksen, kun Millie oli tarjoillessaan kompastua Agnesin keppiin. Emily-täti puhui kuin mylly, aivan kuin olisi pelännyt hiljaisia hetkiä.

Iltapäivällä Agnes istui kirjoituspöydän ääressä setänsä työhuoneessa. Lily oli hävinnyt kaupungille ilmeisesti äidilleen ilmoittamatta tai ottamatta Millieä mukaan, sillä täti kuului kyselevän tytärtään palvelijoilta. Agnesista oli aivan käsittämätöntä, että sellainen oli mahdollista, sillä äiti ei olisi ikinä laskenut häntä ulos talosta ilman esiliinaa, vaikka hän olisi ollut tervekin. Kunnialliset heidän säätynsä työt eivät liikkuneet yksin.

Syyspäivä oli toki huikaisevan kirkas jopa keskellä kivikaupunkia. Agnes ajatteli, että kotona Hackneyssä hän olisi antanut valjastaa hevoset vaunujen eteen ja lähtenyt ajelemaan Janen kanssa puiden varjostamille kujille. Täällä ei puiden lehviä näkynyt, ainoastaan savun mustuttamia kiviseiniä ja aivan liian läheltä ikkunaa kulkevia ihmisiä ja eläimiä. Eikä täällä kuulunut linnunlaulua, vaan kavioiden ja kärrynpyörien kolinaa, kauppiaiden huutoja ja katupoikien meteliä. Ehkä samanlaista oli Westminsterissä, jossa isä kävi virassaan, mutta Hackneyssä Agnes oli tottunut elämään maaseudun idyllissä, ja nyt häntä ahdisti.

Päätäväisesti Agnes kuitenkin kumartui kirjoituslustan yli, kastoi kynän musteeseen ja jatkoi kirjoittamista. Hän ei halunnut huolestuttaa äitiä ja isää lapsellisilla murheillaan, varsinkin, kun ensimmäinen päivä vieraassa paikassa oli varmasti aina outo ja vaikea.

Niinpä hän kirjoitti hilpeän pikku kirjeen matkastaan, rouva Jenkinsin ystävällisyydestä ja sedän taloudessa häntä kohtaan osoitetusta huolenpidosta – sillä olihan Emily-täti sitä lopulta osoittanut. Varmuuden vuoksi hän jätti pois kaikki liian henkilökohtaiset asiat, sillä hän ei epäillyt, etteikö Colin-setä saattaisi kurkistella kirjeen sisään ennen sen päätymistä postisäkkiin.

Mutta kun oli vihdoin ilta ja Agnes nousi illallisen jälkeen vaivalloisesti portaita ylös makuuhuoneeseensa, hän mietti, tulisiko hulla, ennen kuin äiti ja isä palaisivat Uudesta maailmasta.

Perhe oli ollut koolla illallisella. Colin-setä oli koko aterian ajan ja vielä sen jälkeen takan ääressä kertoillut loppumattomasti pitkänsitkeitä, monipolvisia tarinoita liikekumppaneistaan, ja Emily-täti huudahdellut ”Ajatella!” ja ”Sanoiko hän niin!” ja ”Enpä olisi uskonut!” Lily oli vaikuttanut hilpeämmältä kuin aamulla, mikä kieli kaupungilla vietetyn iltapäivän olleen miellyttävä. Se ei kuitenkaan estänyt serkkua näpätymästä Agnesia sopivasti aina, kun siihen tuli mahdollisuus. Vaikka Colin-sedän perhe ei puhunut niin paksua murretta kuin palvelusväki, Agnes äänsi monet sanat eri tavalla, ja se tuntui tuottavan Lilylle loppumatonta hupia.

– Ikävää, ettei voitu laittaa neirille kamaria alakertaan, sanoi Millie, joka nousi Agnesin edellä toisessa kädessä kynttilä, kainalossa Agnesin kirjesalkku ja toisessa kädessä hiilillä täytetty kannellinen astia. Ilmeisesti Emily-tädille oli valjennut, että Agnes tarvitsi vuoteessa lämpöä siinä missä muutkin.

– Ei se mitään, puuskutti Agnes. Hänestä tuntui epäilyttävästi siltä, että joku oli lisännyt rappuja portaikkoon sen jälkeen, kun hän oli aamulla laskeutunut niitä alas, tai ainakin korottanut porrasvälejä.

– Olishan siälä ollu se sivuhuane, Millie jatkoi. Asia selvästi vaivasi häntä. – Will meinas, jotta vois kantaa sängyn sinne, että se mahtuis mukavasti, ja on siälä ikkunakin, ja siihen neirin olis ollu sopiva mennä, ei yhtään rappua.

– Jaha, sanoi Agnes, kun ei muutakaan keksinyt.

– Rouvakin siihen jo innostui, se on keittiön viäres ja lämpöisempi kuin muut kamarit... Mutta Lily-neiti sanoi, jotta tarttee sen salongikseen.

– Anteeksi? Agnes äännähti hölmistyneenä.

– Juu, mä tiärän, Millie mutisi. – Onhan täällä salonki, ja iso ja komia onkin! Mutta neiti tahtois kuulemma kestitä omia ystäviään... omassa salongissaan.

Agnes ei voinut pidättää tyrskähdystä. Hän tiesi kyllä, että varakkaat ja sivistyneet naiset ylläpitivät salonkeja, jonne taiteilijat ja ylhäisö kokoontuivat seurustelemaan. Mutta että porvaristyttö Lily halusi perustaa *oman* salongin johonkin sivukamariin...

– Sinne ei mahtuisi kovin monta kirjailijaa ja säveltäjää, Agnes mutisi.

Hän oli kuulevinaan yläpuoleltaan tirskahtuksen, sitten Millie rykäisi.

– Juu, ehkä joku hyvin piäni kirjailija, hän ehdotti.

Kuin sanattomasta sopimuksesta he pysähtyivät, Agnes katsoi ylöspäin ja Millie alaspäin, ja kummankin silmissä välkkyi kynttilän kajo. Siinä hetkessä he olivat vain kaksi nuorta tyttöä, joita huvitti kolmannen tytön omahyväisyys.

Sitten Agnes rykäisi. Ei ollut oikein rohkaista Millieä nauramaan isäntävälleen.

– Ehkäpä ruumiinharjoitus tekee hyvää, hän totesi hyväntahtoisesti.

– Juu niin varmaan, neiti, Millie vakuutti.

Makuuhuoneessa takan hiillos hehkui kodikkaasti, ja kun Millie sytytti kynttilät pöydällä ja lampeteissa, lempeä valo sai Agnesin ajattelemaan omaksi hämmästykseksensä, että hän ehkä ei tulisikaan hulluksi.

Millie auttoi häntä iltapuuhissa ja mittasi hänelle mikstuuraa. Agnes toivoi, ettei Emily-täti enää tulvisi sisään sanomaan hyvää yötä. Oli paljon mukavampaa, kun Millie pakatoi hänet vällyjen sisään varmoin mutta varovaisin ottein ja kysyi, oliko neidillä kaikki nyt hyvin. Kun Agnes vastasi myöntävästi, palvelustyttö nosti soittokellon nyörin tyynylle hänen päänsä viereen.

– Neiti ei yhtään epäröi soittaa, Millie sanoi vakavasti. – Eikä neiti lähre aamulla yksin mihinkään. Mä tulen kyllä auttamaan.